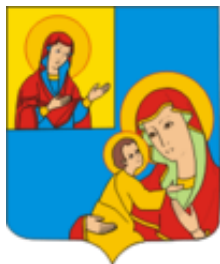

2022 г. - 735 гадоў з часу першых летапісных звестак пра г. Кобрын (1287)

Кобрын - горад абласнога падпарадкавання і адміністрацыйны цэнтр Кобрынскага раёна. Размешчаны на берагах ракі Мухавец за 45 кіламетраў на ўсход ад абласнога Брэста.

Кобрын – адзін з найбольш старажытных гарадоў Беларусі. Мяркуецца, што горад заснаваны нашчадкамі кіеўскага князя Ізяслава ў XI–XII стагоддзях. Першае пісьмовае згадванне пра Кобрын як уладанне князёў Уладзіміра-Валынскіх змяшчаецца ў Іпацьеўскім летапісе і датуецца 1287 годам. З гэтай даты і вядзе свае летапісненне старажытны Кобрын. У той час горад уваходзіў у склад Уладзіміра-Валынскага княства.

Паходжанне назвы горада некаторыя звязваюць з кельцкім імем Кобрунус, іншыя – са старажытнаславянскім імем Кобр, якое нібыта насіў галава паселішча. Уладзімір Даль уключыў у «Толковый словарь живого великорусского языка» словы, сугучныя Кобрыну («кобрить» – хоронить, прятать, что-то утаивать; «кобриться» – жить нелюдимо, не покидая дома), з кожным з якіх можна звязаць назву горада. Паводле падданна Кобрын вядзе свой пачатак ад рыбацкага селішча, якое было размешчана на месцы, дзе ўпадала рака Кобрынка ў раку Мухавец.

У 1315 годзе землі да Буга былі далучаны да Вялікага Княства Літоўскага. З 1366 года Кобрын належыў вялікаму князю літоўскаму Альгерду. 1387 год – пачатак існавання дынастыі князёў Кобрынскіх; 1387–1519 гады – Кобрын стаў цэнтрам удзельнага княства ў складзе ВКЛ. З 1520 года Кобрынскі павет у складзе Падляшскага ваяводства ВКЛ, з 1566 года – у складзе Берасцейскага ваяводства.

З 1532 года горадам паслядоўна кіравалі польскія каралевы Бона Сфорца, Ганна Ягелонка і Канстанцыя Аўстрыйская. Пра кіпучую дзейнасць Боны сёння напамінае асушальны канал – першы вядомы на Беларусі меліярацыйны аб'ект, які і носіць яе імя. У 1586 годзе Кобрын перайшоў да каралевы-ўдавы і вялікай княгіні Ганны Ягелонкі, дачкі Боны Сфорцы і Жыгімонта Старога, якая адрознівалася актыўнасцю ў палітычных і гаспадарчых справах. 10 снежня 1589 года яна надала гораду Магдэбургскае права, каб стымуляваць развіццё рамёстваў і гандлю і павялічыць даходнасць

гарадской гаспадаркі. У снежні 1589 годзе горад упершыню атрымаў уласны герб.

Войны сярэдзіны XVII – пачатку XIX стагоддзяў, страшэнная эпідэмія 1711 года аслабілі горад, эканамічна ён заняпаў. І, як вынік, у 1766 годзе загадам караля Станіслава Аўгуста Панятоўскага ў Кобрына адабрана Магдэбургскае права, і ён зведзены да ролі цэнтра эканамічнай адзінкі – Кобрынскі Ключ.

У канцы XVIII стагоддзя на Кобрыншчыне адбываліся ваенныя падзеі, якія мелі ўплыў на гісторыю. Захавалася нямала мясцін, звязаных з імёнамі Т. Касцюшкі і Р. Траўгута. Асаблівую старонку ў гісторыі Кобрына займае палкаводзец А. В. Сувораў. У жніўні 1795 года «в воздаяние знаменитых заслуг» маёнтак «Кобрынскі ключ» быў падараваны Кацярынай II фельдмаршалу А. В. Сувораву. У доме, у якім ён жыў, цяпер размешчаны ваенна-гістарычны музей, на месцы былой сядзібы – парк культуры і адпачынку яго імя.

У выніку трэцяга падзелу Рэчы Паспалітай (1795) Кобрын апынуўся ў складзе Расійскай імперыі, стаў цэнтрам павета Гродзенскай губерні. Пасля 1830-х гадоў пачаўся паступовы гаспадарчы ўздым Кобрына. Быў адноўлены Дняпроўска-Бугскі канал, з'явілася паштовая экспедыцыя. У Спаскім манастыры адкрыта духоўнае вучылішча. Паводле перапісу 1897 года ў горадзе было 10 355 жыхароў, дзейнічала каля 30 прадпрыемстваў. У гэтыя ж гады Кобрын стаў вылучацца як буйны вузел шашэйных дарог: у 1845 годзе праз горад праклалі дарогу Масква – Варшава, у 1882 годзе – Палескую чыгунку. Кобрын стаў актыўным гандлёвым цэнтрам.

У час Першай сусветнай вайны ў 1915 годзе Кобрын і наваколлі былі акупаваны немцамі, а ў 1919 годзе заняты польскай арміяй. 3 ліпеня 1920 года горад вызвалены Чырвонай арміяй, але ненадоўга – паводле Рыжскага мірнага дагавора (1921) адышоў да Польшчы, стаў цэнтрам павета Палескага ваяводства.

Пасля ўз'яднання Заходняй Беларусі з БССР (1939) Кобрын увайшоў у склад Брэсцкай вобласці. 15 студзеня 1940 года ён стаў цэнтрам Кобрынскага раёна.

З 23 чэрвеня 1941 года да 20 ліпеня 1944 года горад знаходзіўся пад нямецка-фашысцкай акупацыяй. Падчас вайны быў разбураны: загінула большая частка жыхароў, знішчана 30% жылога фонду, генацыду падверглася яўрэйскае насельніцтва горада, якое складала тады 70%

жыхароў.

У пасляваенны перыяд горад бурна развіваецца, хутка расце насельніцтва. У 1950-я гады пачалася рэканструкцыя цэнтра горада. У 1959 годзе ў горадзе было 13,7 тысяч жыхароў, у 1970 годзе – 24,9 тысяч. У 1963 годзе Кобрын стаў горадам абласнога падпарадкавання. У 2002 годзе горад і раён былі аб'яднаны ў адну тэрытарыяльна-адміністрацыйную адзінку, і сёння гэта адзін з буйнейшых рэгіёнаў не толькі ў вобласці, але і ў рэспубліцы. Кобрын – чацвёрты па колькасці насельніцтва ў Брэсцкай вобласці: 52 843 чалавек (на 2021 год).

Значнасць Кобрына ў розныя эпохі пацвярджалася наяўнасцю гарадской сімволікі. У 1845 годзе горад атрымаў другі ў сваёй гісторыі герб, пры гэтым земляробчы характар мясцовасці падкрэслівала на гэтым гербе выява сахі на зялёным фоне. Трэці герб – у 1987 годзе. У ліпені 2004 года быў зацверджаны новы герб і флаг Кобрына і Кобрынскага раёна. На гербе – на блакітным полі шчыта выявы дзіцяці Ісуса Хрыста, Прачыстай Дзевы Марыі і праведнай Ганны. За яго аснову прыняты самы ранні гістарычны герб, дараваны Кобрыну адначасова з Магдэбургскім правам.

Гісторыка-архітэктурная спадчына Кобрына сёння прадстаўлена корпусам Спаскага манастыра, каналам Боны Сфорцы, драўлянай Нікольскай царквой, каталіцкім касцёлам, праваслаўным саборам Аляксандра Неўскага, домам-музеем А. В. Суворова, каскадам жылых дамоў на плошчы Свабоды і вуліцы Леніна, мемарыяльным помнікам у гонар перамогі ў вайне 1812 года і інш. Уся гэта гістарычная спадчына размешчана кампактна ў цэнтральнай частцы горада.

У розныя часы з Кобрынам так ці інакш былі звязаны многія знакамітыя людзі, якія тут працавалі, служылі ці проста яго наведалі: А. Тызенгаўз, П. І. Баграціён, А. С. Грыбаедаў, Ю. Крашэўскі, Т. Р. Шаўчэнка, А. Міцкевіч, П. М. Шпілеўскі, Д. Н. Фалькоўскі (Ляўчук), К. Г. Паустоўскі, А. Т. Твардоўскі, Б. Л. Гарбатаў, В. І. Чуйкоў, К. К. Ракасоўскі, П. М. Машэраў, А. М. Мартынаў і інш.

Кобрын сённяшні – прамысловы горад, аснову якога складае машынабудаванне, металаапрацоўка і харчовая прамысловасць. Тавары з кобрынскай маркай добра вядомыя не толькі ва ўсіх рэгіёнах Беларусі, але і ў краінах блізкага і далёкага замежжа. Найперш горад славіцца сваімі кобрынскімі сырамі, дзіцячымі цацкамі.

У верасні 2009 года ў Кобрыне адбыўся рэспубліканскі фестываль-кірмаш «Дажынкi», да якога горад быў дабраўпарадкаваны. Сучасны Кобрын – гэта спалучэнне багатай гістарычнай спадчыны з рысамі сучаснага горада, які дынамічна развіваецца, лічыцца адной з візітных карткаў Брэстчыны і ўсёй Беларусі, з’яўляецца прывабным маршрутам для турыстаў і падарожнікаў.

Матэрыял падрыхтаваны ў 2022 г. Кобрынскай цэнтральнай раённай бібліятэкай. Курачук Святлана Дзмітрыеўна, бібліёграф I катэгорыі аддзела абслугоўвання і інфармацыі

Адамовіч, С. П. Кобрын / С. П. Адамовіч, В. Я. Зайцава, І. І. Сінчук // Археалогія Беларусі : энцыклапедыя : у 2 т. – Мінск, 2009. – Т. 1. – С. 456.

Адамовіч, С. П. Кобрын / С. П. Адамовіч, В. Я. Зайцава, І. І. Сінчук // Археалогія і нумізматыка Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 1993. – С. 333.

Бурдыко, Г. В. Кобрын / Г. В. Бурдыко // Регионы Беларуси : энциклопедия. – В 7 т. Т. 1. Брестская область : в 2 кн. – Минск, 2009. – Кн. 1. – С. 461-464.

Казлоў, Л. Кобрын / Леў Казлоў // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. – Мінск, 1999. – Т. 8. – С. 368-369.

Казлоў, Л. Кобрын / Леў Казлоў // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. – Мінск, 1997. – Т. 4. – С. 218.

Кобрын // Большая советская энциклопедия : в 30 т. – Москва, 1973. – Т. 12. – С. 353.

Кобрын // Белорусская ССР : краткая энциклопедия : [в 5 т.]. – Минск, 1979. – Т. 1. – С. 297.

Кобрын // Большой энциклопедический словарь : [в 2 т.]. – Москва, 1991. – Т. 1. – С. 595.

Кобрын // Города, местечки и замки Великого Княжества Литовского : энциклопедия. – Минск, 2009. – С. 173-174.

Кобрын // Туристская энциклопедия Беларуси. – Минск, 2007. – С. 245-247.

Кобрын // Большой белорусский энциклопедический словарь. – Минск, 2011. – С. 166.

Кобрын // Советский энциклопедический словарь. – Москва, 1984. – С. 593

Кобрын // Энциклопедия туриста. – Москва, 1993. – С. 298.

Кобрин // Военный энциклопедический словарь. – Москва, 1983. – С. 337.

Кобрин // Географический энциклопедический словарь. – Москва, 1983. – С. 216.

Кобрин // Краткая географическая энциклопедия : [в 4 т.]. – Москва, 1961. – Т. 2. – С. 318.

Кобрын // Беларуская савецкая энцыклапедыя : у 12 т. – Мінск, 1972. – Т. 6. – С. 43-44.

Кобрын // Беларуская ССР : кароткая энцыклапедыя : [у 5 т.]. – Мінск, 1978. – Т. 1. – С. 335-336

Кобрын // Гарады і вёскі Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск, 2007. – Т. 4, кн. 2. Брэсцкая вобласць. – С. 106-114.

Кобрын // Рэспубліка Беларусь. Вобласці і раёны : энцыклапедычны даведнік. – Мінск, 2004. – С. 45-47.

Кобрын // Культура Беларусі : энцыклапедыя : [у 6 т.]. – Мінск, 2013. – Т. 4. – С. 513-514.

Кобрын // Энцыклапедыя прыроды Беларусі : у 5 т. – Мінск, 1984. – Т. 3. – С. 49.

Мартынаў, А. М. Кобрын / А. М. Мартынаў, Л. С. Патапаў // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. – Мінск, 1986. – С. 87.

Мартынаў, А. М. Кобрын / А. М. Мартынаў, Л. С. Патапаў // Архітэктура Беларусі : энцыклапедычны даведнік. – Мінск, 1993. – С. 246-247.

Шрубок, С. М. Кобрин / С. М. Шрубок // Республика Беларусь : энциклопедия : в 7 т. – Минск, 2007. – Т. 4. – С. 97-99.

[Дажынкi – 2009 у Кобрыне] // Герб, сцяг і гімн беларускай дзяржавы. – Мінск, 2011. – С. 38.

Здесь жил Суворов // Белорусский «экватор» : путевая книга-беседа / А. С. Дитлов, В. И. Жданович, В. Б. Короткевич [и др.]. – Минск, 1988. – С. 301-303.

Князева, В. Кобрын / В. Князева // Падарожжа па Беларусі: гарады і гарадскія пасёлкі / Вольга Князева. – Мінск, 2005. – С. 31-33.

Кобрын. Мiнулае i сучаснае : [рэкламнае выданне]. – 2-е выд, дапрац. – Брэст : Вячэрні Брэст, 2020. – 143 с. : іл.

Кобрын. Мiнулае i сучаснае : [рэкламнае выданне]. – Брэст : Вячэрні Брэст, 2015. – 151 с. : іл.

Кобрин // Туристские регионы Беларуси / под общ. ред. Н. Л. Пирожника. – Минск, 2008. – С. 70-71.

Кобрин // Туристическая Кобринщина приглашает : информационно-туристический справочник. - Брест, 2007. - С. 3-13.

Кобрин // Брестчина, устремлённая в будущее : фотоальбом / гл. ред. В. Шпарко. - Брест: РИА «Вечерний Брест», 2009. - С. 195-203.

Кобрын // Брэстчына : назва населеных пунктаў паводле легендаў і паданняў. - Мінск : Беларусь, 1995. - С. 252-258.

Кобрин = Кобрын = Kobrin [Изоматериал] : фотоальбом / сост. Г. В. Бурдыко. - Минск : Беларусь, 2009. - 120 с. : цв. фот. - На рус., бел., англ. языках.

Кобрин=Кобрын=Kobrin [Изоматериал] : фотоальбом / сост. и дизайнер А. Рыбачук,- Брест : Вечерний Брест, 2010. - 96 с. : цв. фот. - На рус., англ. языках.

Кобрин : [рекламное издание] / главный и технический редактор Тамара Тиборовская ; автор текста Наталья Васюк. - Брест : Вечерний Брест, 2012. - 34 с : ил.

Кобрин = Kobrin / фото Р. Кобяка. - Мінск : БЕЛТА, 1997. - 32 с. - (Гарады Беларусі).

Кобрин и окрестности [Изоматериал] : фотоальбом - 2-е издание, дополненное. - Брест : Вечерний Брест, 2012. - 108 с. : ил.

Кобрин. План города 1:14000. Кобринский район. Карта района 1:100 000. - Минск : Белкартография, 2005.

Кобрин = Kobrin [Изоматериал] : [комплект открыток]. - Брест : РИА «Вечерний Брест», 2010.

Кобрин-710 (1287-1997) [Изоматериал] : [комплект открыток]. - Минск : Издательский центр, 1997.

Малішэўскі, У. А. Кобрын / У. А. Малішэўскі, П. М. Пабока // Нашы гарады / У. А. Малішэўскі, П. М. Пабока. - Мінск, 1991. - С. 104-107.

Мартынаў, А. М. Кобрын / А. М. Мартынаў, А. А. Міцянін // Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Брэсцкая вобласць. - Мінск, 1984. - С. 219-220 : ил.

Памяць. Кобрынскі раён : гісторыка-дакументальная хроніка / рэдкал. : Г. К. Кісялёў, Ю. А. Барысюк, Л. Р. Казлоў [і інш.] - Мінск : БЕЛТА, 2002. - 622 с. - (Гісторыка-дакументальная хроніка гарадоў і раёнаў Беларусі).

Плиско, Н. М. Кобрин : историко-экономический очерк / Н. М. Плиско, Л. Р. Козлов. - Минск: «Полымя», 1987. - 95 с. - (Города Белоруссии).

Федорук, А. Т. Кобринский ключ (г. Кобрин) / А. Т. Федорук // Старинные усадьбы Бересцейщины / А. Т. Федорук. - Минск, 2004. - С. 182–189.

Чирский, Н. А. Кобрин / Н. А. Чирский, Е. Н. Чирский ; [фото А. П. Дрибаса, А. В. Клещука] // Белорусский гостинец / Н. А. Чирский, Е. Н. Чирский. - Минск, 2021. - С. 25–28.

Вуліцы, авеяныя славай: гісторыя Вялікай Айчыннай у назвах вуліц Кобрына» : закладка-банэр / Кобрынская раённая цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма, цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; склад.: С. Д. Курачук, П. С. Грыневіч. - Кобрын, 2020.

Гарадская мазаіка: скульптурна-архітэктурныя аб'екты Кобрына : віктарына-красворд / Кобрынская раённая цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма, цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; склад.: Л. С. Дардзюк, С. Д. Курачук ; камп'ютарны дызайн: П. С. Грыневіч. - Кобрын, 2018.

Горад, дзе мы жывем : да 725-годдзя з часу першага ўпамінання Кобрына ў Іпацьеўскім летапісе : інфармацыйна-бібліяграфічнае выданне / Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; складальнік С. Дз. Курачук. - Кобрын, 2012. - 40 с. : фат. - (Серыя «Ведай і любі свой горад»).

Другая маладосць старажытнага горада : каляндар-фоталетапіс 2009 / Кобрынская раённая цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма, цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; склад. С. Д. Курачук, камп'ютарны дызайн вокладкі П. С. Грыневіча. - Кобрын, 2017. - 18 с. : каляр. фота. - (Серыя «Ведай і любі свой горад»).

Думаць пра жывых, памятаць пра загінуўшых : даведнік аб вуліцах Кобрына, якія носяць імёны ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны / Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка ; склад.: Т. М. Аляшкевіч, С. Д. Курачук. - Кобрын, 2004. - 21 с.

Імёны землякоў – вуліцам горада : краязнаўчы буклет / Кобрынская раённая цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма, цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; складальнік: С. Д. Курачук ; дызайн: П. С. Грыневіч. - Кобрын, 2020.

Імёны тваіх вуліц, горад Кобрын : даведнік-тур па вуліцах да 730-годдзя з часу першага ўпамінання Кобрына / Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; склад. С. Д. Курачук. – Кобрын, 2017. – 70 с. : каляр. фат. – (Серыя «Ведай і любі свой горад»).

Кобрыну - 735 : інфармацыйна-бібліяграфічны спіс да Дня горада / Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; склад. С. Д. Курачук. – Кобрын : цэнтральная раённая бібліятэка, 2022. – 32 с. – (Серыя «Ведай і любі свой горад»).

Мы говорим Кобрин, подразумеваем... : историко-краеведческая памятка достопримечательностей города / Кобринская центральная районная библиотека, отдел обслуживания и информации ; сост. С. Д. Курачук. - Кобрин, 2012. - 24 с. : ил. – (Серыя «Ведай і любі свой горад»).

Сем цудаў Кобрына : дайджэст-інфарміна славутасцей горада да 730-годдзя з часу першага ўпамінання ў Іпацьеўскім летапісе Кобрына / Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; склад. С. Д. Курачук ; камп'ютарны дызайн вокладкі П. С. Грыневіча. – Кобрын, 2017. – 11 с. – (Серыя «Ведай і любі свой горад»).

Улюбіць у родны горад цэлы свет: што чытаць аб Кобрыне : рэкамендацыйны бібліяграфічны паказальнік / Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка ; склад. гал. бібліёграф С. Д. Курачук. – Кобрын, 2012. – 28 с. : іл. – (Серыя «Ведай і любі свой горад»).

Хроніка вызвалення Кобрына : закладка-банэр / Кобрынская раённая цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма, цэнтральная раённая бібліятэка, аддзел абслугоўвання і інфармацыі ; склад. : С. Д. Курачук, П. С. Грыневіч. - Кобрын, 2020.

Ці ты ведаеш горад Кобрын? : краязнаўчая віктарына / Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка ; склад. С. Д. Курачук, афармл. Ю. Пракапук. – Кобрын, 2015. – 9 с. - (Серыя «Ведай і любі свой горад»).

Яны вызвалялі наш горад: да 70-годдзя вызвалення г. Кобрына ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў : гісторыка-бібліяграфічны летапіс / Кобрынская цэнтральная раённая бібліятэка ; складальнікі: С. Дз. Курачук, Л. П. Сысоева. – Кобрын, 2014. – 32 с. : фат. - (Серыя «Ведай і любі свой горад»).